

F.D.P.-k eta S.P.D.-k (Alderdi Liberal eta Sozialdemokrata) gehiengo dutenez, horiek osatzen baitute oraingo gobernuak, legea onhartua zegoen. Eskualdeko Biltzarre horretan baina, atzera igorri denez gero, Alemaniako Lehendakariak erabaki beharko du, Scheel Jaunak, hain zuzen, F.D.P.-koak. Biltzarre Federal horretan, jakina, CDU/CSU-k gehiengo dute, jendetzaz ez bada, herrialde-gobernu gehiago zuzentzen baitituzte. Betiko legez, eskuinak indarra du argudio bakarra, aztertu gabeko errealitatearen hutsen kontrako daukan "ebazpen" bakarra horixe baita, beren interesen defendatzekoa, noski.

Hau guzti hau Alemanian, eta aste bete dela Europako Elkarteko ministroek batu eta terrorismoaren kontrako lege eta ekintzak prestatu behar direla erabaki dute. Ez da, horregatiko, harridura hain bizkor desagertzen: Genscher, Alemaniako atzeritar arazoetarako ministroa, Brasilen Geisel eta hango gobernariekin mintzatzen eta itunak egiten ikusi dugunean, edo eta Giscard Hegoafrikako Errepublikari zentral nuklearrak saltzen.

Alemanian Alderdi Liberaleko politikari batek "errealismoa" zuzenesten zuen politika hau. Ontzat eman daitekeen argudioa, agian, baina terrorista hauekin, Txile, Brasil...e.a.koekin errealismoa gatik mintzatzen bada, zergatik beste "terroristen" aitzitik legerik sor? Saldo eta erosi behar delako noski. Ez da erraz ulertzekoa, baina badakigu azken bate-

tan atzeak duena erakusten aurreak nola dantza. Hipokresia eta aizunkeria hemendik dabilta nagusi bazterrak harrotzen. Zeren argi baitago Brasileko edo Hegoafrikako Errepublikako, edo Txileko mugimendu harmatu guztiak, eskuineko poliziterismoaren kontrako erantzun bat besterik ez direla, agintearen terrorismoaren kontrako ihardespenean.

Eta ez da hau, jarkera hau, askok dioten moduan, ezkerri dena barkatu nahi izateko jarkera, eta eskumari deus ez, zera baizik, azken batetan oraindik sozialdemokratik, Europa osokoak, (sozialistek oraindik ez dute beratu erakutsi) kapitalismoaren administratzaile zintzo eta gizatiarrak erakusteko direla, baina ezertan ere ez edo oso neurritipian daudela prest, kapitalismoaren interesen kontra ezer guti egiteko.

Gauza bat kontutan hartu behar datekeena, edozein kasutan ere, bizirik dabilen hipokresia hori dela eta hau da: ez dela komeni, eskumaren argudioak ezer balio ez dezan, burruka egiten den eskualdetik kanpoko jendearekin sartzea, azken finean ezer guti jakin gabe ondo xamar bizi den alemanak eta ingelesak aitzitik deus egin ez dezaten, eta bai zertxobait alde, bere lasaitasunean bizi izaten utzi behar baitzaie.

Andolin Eguzkitza

teatroa:

LES GRANDS SENTIMENTS

Zergatik ez pentatu, teatroa, juntean, zirko hutsa dela. Jerome Savaryk hori pentatu bide du. Eta bere teatro Ensembleari **Grand Magic Circus** deritza. Animalioak, denak pertsona dira, noski. Aktoreak eta aktrisak. 1968-an hasi zen Jerome Savary bide hortatik. Urtea aipatzeak zerbait argitzen du kasu honetan.

Gran Magic Circus ijito zirkoen antzera, herri herri dabil. Goitik behera, dena esperimentu hutsa duzu ekipoa. **Les grands sentiments** deritza aurten erakusten duen ikuskizunari. Zergatik sentimentu handi bakar bat ospatu, sortu, ikuslerian; eta ez sentimentu tipi asko? Zergatik impresio handi bat, eta ez impresio tipi asko? **Les grands sentiments** sentimentu tipi askoren patata zaku bat da.

1968-az gero arte produkzio guztiak dabilkigu oilategi moskor bat baino nahastuago. Teatroan, hala ere, beste inon baino gehiago esperimentatzen da. Posibilitateak ere inon baino haundiagoak dira. Hemen arte produkzioa, errepresentazioa ta kontsumoa, denak elkar-bat litezke. Aktoreak egiten du ikuslea ta ikusleak egiten du aktorea. Errepresentatzea ta ikustea esperentzia kreatzaile bat eta bera bihur litezke, bi esperentzia banatu izan ordez. Aktoreak eta ikusleak esperentzia ber-batetan murgil eta urtu litezke.

Funtzioa hasten denerako, han daude Savaryren aktore ta aktrisak atarian, publikoaren zain. Geroko bere teatro jarkera, aurpegi pintatu ta maskara ta rekisitoekin. Datozenekin solasean: agur honi ta magur hari, betidaniko ezagunak balituzte bezala. Publikoa sartu denean, haien atzetik sartzen dira aktoreak, bata tronpeta joaz, bestea sasofoi, kantu sentimental bat abestuz publiko guziarekin. Hasi da festea.

Savaryren obra-eskenakera bakoitza esperimentu bat eta entsegu bat izan da. Obra bat entseiatu da, sentido bat. Eskenakera herri bat esperimentatu, irudi bat. Filosofia bat eta bere kontrarioa burrukan erabili dira. Tituluak berez nahiko adierazten dute: **Zartan, Tarzanen neba gaitzeritzia; Robinson Crusoreen azkeneko bakartade egunak, Moisegan-dik Maoganaino, ta gehiago. Savaryren teatroan ekitaldi bakoitza osoa da. Ekitaldi batek besteak besteak desarrolatzen. Eta, oro har, ekintza, gertatzen dena, zatien suma besterik ez da. Desenlazerik ez dago noski, enlazerik ez dago ta.**

Les grands sentiments-en dena batera aurkitzen dugu: zerbait show, apur bat Brooklyn-musical, ballet pittin bat, komedia asko, zirkomedia ta dena, melodrama, kantaliheroa publikoaz batera, dena teatro azkenean. Ez dago, aktore ta aktrisek buruz dakiten paperik. Inprobisazioa oinarriko parte da zirko-teatro honetan. Eta inprobisazioan asko esan nahi du, publikoa nola portatzen den. Bertsolarientzat bezala. Numera denak aldakorrak dira, segun publikoa.

Savary zirko presentatzailea da. Jendea agurtu, tontakeriak esan, numeroak presentatu, komentarioak egin, han dabil eten gabe, aktoreak eta aktrisak berean ari diren artean. Ipuinetako tipo ezagun guztiak manciatzen dira, nola bait: Txanogorritxoak eta Basajaunak eta sorginak. Aktoreak eten gabe maskara aldatuz ari dira. Haur bat jaoitzen da eskenarioan. Cinderella pobreak dirua eskatu behar du kalcan, beste Magdalena batzuk nahiago dute etzanda diru irabazi. Neskak, biluz-biluz, publikoan sakabanatzen dira. Prestidijitadoreak ohizko untxia ateratzen du: baina ez sonberotik, publikoaren erdian egindako kopulazio aparatose

batetatik baizik. Eskenarioan liliputanoa ta jigantea ikaragarriko burrukan ari dira, bosoan, printzesa tristeagatik. Savaryk publikoa bi alderditan banatu du, garraisika, denbora guzian ari den piano desesperatua baino garraisikago, zein liliputanoaren eta zein jigantearen alde. Jakina liliputanoak irabazten duela.

Savaryk lehenago Arrabal eskenarazten zuen. Orain ideia honetan bukatu du: teatroa aktoreen eta ikusleen festa da.

Gregorio Baldatika

GRUPPO TEATRO LIBERO

Italiako herri teatroaren buruan jarri da, denbora gutitan, Napoliko ensemble hau. Nora heldu, herriak ere dantzan jarri ditu. Presentatzen daki eta probokatzen daki. Eta, gehiago dena, kalitate-rik hoberena gordetzen daki, mezuan soil konfiatu gabe.

Armando Pugliese eta Elvio Portaren Masianello emanez ibili zaigu joan den sasoiari.

Masianello historia zahar baten ikuskaria da. Gizon simple baten historia: nola goien-goienerraino igon eta beherraino jausten den Napoliko iraultzaldi batetan. XVII-gn mendeko arrandegi baten jabea zen Napolin Tomasso Aniello lehenengo Masianello eta gero Masianello deitua. 1647.eko uztailaren 7an iraultza ikaragarri bat sortu zen Napolin. Albaramendu izugarria. Kasua zen, Espainiako Errege-ordezkoak arrain, ogi, baratzeakari eta beste jakien gainean zergak ipini zituelako. Dendari ala herri, samaldaka denek kalera irten zuten asaldatuta sutan. Masianello herri-tribuno bizkor agertuko da, sua dariola, guzien buru. Jendaroste amorratuen buruzagi altxatu da Errege-ordezkoaren aurka. Ikaraturik, Errege ordezkariek amor ematen duen itxura egiten du, eta Masianello Herriaren Kapitain Jeneral izendatzen du. Gorteak ohoraturik, herriak txaloturik eta segiturik, Masianellori haizez betetzen zaio burua eta arrain ttipi analfabeto baten zat ur haunditan sartzen da. Politika haunditan hasten da. Mundua ordenatu nahita hasten da. Nagusi ahalguztidun bezala gobernatzen du. Tirano beldurgarri bihurtzen da. Hitzik kontra ateratzen dionari, lepoa moztuko dio. Aholku onik damaiona ostikoka darabil. Lehengo adiskideak izutzen ditu. Bakarrik, gelditzen da. Eta iraultzaren hamaikagarren egunean, Meza Nagusian dagoela, Del Carmine elizan, tiroka garbitzen dute. Jendarosteek haren gorpua urkatu egiten dute.

Zeinek garbitu du: Gorteak, Elizak, bere segitzaileek? Denak izan zitezkeen Masianello, herriko seme eta herri tribunoa, herriaren salbatzailea, denek etsai zuten, azkenerako herriak ere, eta herriak ez gutienik hain zuzen. Denen gainetik zigorka eta ostikoka pasa den Ferrorea da. Eztanda absurdo baten zartada. Denek biztu duten infernua. Denak erauntsi eta zanpatu ditu. Deusezean suntsitu da. Hamar egun iraultza Napolin.

Bruno Garofalak eskenario bat propio prestatu du obra honetarako. Aire librean edo sala zabal batetan —merkatu edo fabrika sala— errepresentatzeko eran: sei eskenario edo tarima desberdin, mugikorak, beren artean konbinakera aldatzeko. Bi partetan banatuta seiok. Alde batetan, Gortea, Eliza, jauntxoteria. Bestean, herria, Masianelloren etxean, asaldatuen biltzarrea. Ekintza desberdinak batera desarroila litezke. Erlazioak desberdinki antola litezke, ekintza aurrera doan eran herria eta Masianello, herria eta Gortea, eta abar. Tarimok arroda gainean daude eta eskena ezberdinetarako hara eta hoba eramaten dira.

Hasieratik azkeneraino eskena bortitz impresionagarriak. Sekulako kanbioak. Bizi-bizia. Iraultza biztu, nagusitu, alferrikaldu eta suntsitu, hamar egunetan egiten da dena.

Giulio Genoino abokatuak laguntzen dio lehenengo Masianello analfabetoari. Herriko seme simpleak errespetu kasik erlijioso batez entzuten dio ikasiari. Oso paternal, eskoladuna. Baina gero, indartsu sentitzen denean, Masianellok ez du ezer jakin nahi eskoladunarekin. Ez du Genoinoren aholkurik nahi. Genoinok irabaziak aseguratu nahi ditu. Genoinok egituretan pentsatzen du, Masianellok indarra eta gertaerak besterik ez ditu ezagutzen. Inteligentzia eta iraultzaren indar espontaneo ezin dira elkarrekin ulertu. Masianello intriga artean nahastuko eta galduko da. Inteligentziak bere zortera abandonatuko du.